

KDY A JAK ŽÁDAT O INVALIDNÍ DŮCHOD

1. Kdo, kdy a kde žádá o invalidní důchod

Invalidní důchod (ID) je jedním z důchodů poskytováných státem z důchodového pojištění a vyplácených Českou správou sociálního zabezpečení (ČSSZ). Zažádat o něj může elektronicky nebo prostřednictvím kterékoliv okresní správy sociálního zabezpečení (OSSZ) každý občan, který se domnívá, že v důsledku zhoršení jeho zdravotního stavu je omezena jeho schopnost vykonávat pracovní činnost. Nárok na invalidní důchod lze získat za splnění stanovených podmínek. Jednou z nich je tzv. uznání invalidity, jemuž předchází proces posuzování zdravotního stavu (více část 2.). Další nezbytnou podmínkou je potřebná doba pojištění, která se zjišťuje z období před vznikem invalidity (více část 4.).

2. Podání žádosti, proces posuzování, posudek o invaliditě

Žádost o ID podává sám občan. Je vhodné, když tak učiní po konzultaci se svým ošetřujícím lékařem, který zná jeho zdravotní stav. Žádost je možné podat v elektronické podobě (online) prostřednictvím služby „[Žádost o důchod online](#)“ na ePortálu ČSSZ s využitím elektronické identifikace (např. datová schránka, bankovní identita) nebo ji s občanem sepisují na libovolné OSSZ. V žádosti občan uvádí údaje

o dobách pojištění od ukončení povinné školní docházky do současné doby a předkládá doklady o dobách, které ČSSZ nemá ve své evidenci. Bližší údaje jsou uvedeny na informativním osobním listě důchodového pojištění (IOLDP), o jehož zaslání může občan zdarma požádat jednou za kalendářní rok.

Pokud nemůže občan z důvodu nepříznivého zdravotního stavu žádost o invalidní důchod uplatnit sám, může ji za něj podat rodinný příslušník. Musí však předložit souhlas oprávněného s podáním žádosti a potvrzení lékaře, že mu závažný zdravotní stav neumožňuje žádost o dávku podat. Žádost o důchod může za občana vyřizovat i zmocněnec na základě plné moci. Z jejího textu musí být zřejmé, že byla udělena k podání žádosti o důchod.

Potřebné dokumenty

Při podání žádosti o ID je nutné předložit především:

- **občanský průkaz**, u cizinců pas či povolení k pobytu,
- **doklady o studiu**, popřípadě učení (i nedokončeném),
- muži předkládají **doklady o výkonu vojenské (civilní) služby**,
- občané, kteří pečovali **o děti do 4 let věku**,

předkládají **doklady prokazující dobu péče o ně** (rodný list dítěte nebo jiný doklad o vztahu k dítěti) a **čestné prohlášení (podává se na předepsaném tiskopise)**, pouze v případě, že není možné ověřit v agendovém systému registru obyvatel,

- občané, kteří pečovali o osobu závislou na pomoci druhé osoby, předkládají rozhodnutí příslušné správy sociálního zabezpečení prokazující tuto péči,
- žadatelé, kteří pobírají/pobírali **náhrady za ztrátu na výdělku** po skončení pracovní neschopnosti náležející za pracovní úraz (nemoc z povolání), předkládají potvrzení zaměstnavatele o výši vyplacených náhrad,
- pokud občan chce důchod vyplácet na účet manžela či manželky u peněžního ústavu, musí k žádosti přiložit vyplněný a bankou potvrzený tiskopis **Žádost o zařízení výplaty důchodu poukazem na účet manžela (manželky) v České republice**, pokud je občan majitelem účtu, tento tiskopis nepřikládá a číslo účtu pouze uvede do žádosti o důchod,
- doklady o dobách zaměstnání/pojištění, o nichž je žadatel o důchod známo, že je ČSSZ nemá ve své evidenci, případně doklady prokazující zaměstnání v tzv. smluvní cizině,
- zaměstnavatel je povinen při podání žádosti o důchod svého zaměstnance na výzvu OSSZ předložit jeho **evidenční list důchodového pojištění** a sdělit skutečnosti nezbytné pro rozhodnutí o nároku na důchod a jeho výplatu.

Proces posuzování a posudek o invaliditě

Na základě podání žádosti o ID začíná proces posuzování invalidity. Během něj ošetřující lékař pro potřeby Institutu posuzování zdravotního stavu (IPZS) zpracovává a vydává podklady o zdravotním stavu občana. Sám žadatel může předložit své lékařské zprávy a nálezy, které má u sebe. Je o tom informován výzvou, ve které je také uvedena nejméně 15denní lhůta k dodání dokumentace. Dále je povinen poskytnout vyplněné dotazníky – osobní a profesní. Osobní dotazník obsahuje subjektivní sdělení klienta, dotazník profesní informace o jeho vzdělání, pracovních znalostech a zkušenostech. Žadatel je buď obdrží s výzvou při sepsání žádosti, nebo vše dostane do datové schránky nebo poštou (více část 3.).

Posouzení, zda je žadatel invalidní a o jaký stupeň invalidity se jedná, provádí posudkový lékař nebo nelékařský zdravotnický pracovník (ONZP) IPZS. Výsledkem tohoto procesu je posudek o invaliditě, který IPZS předá OSSZ. Ta posudek postupuje spolu s žádostí na ČSSZ, která na jejím základě

rozhodne o nároku na invalidní důchod. IPZS posudek zašle také posuzovanému občanovi, a to do 7 dnů od jeho vypracování. Je důležité vědět, že posudek je „pouze“ jedním z podkladů pro rozhodnutí o nároku na invalidní důchod. Proti samotnému posudku o zdravotním stavu proto není možné se odvolat ani podat námitky. Vždy je třeba vyčkat až na rozhodnutí ČSSZ o nároku na invalidní důchod (tj. uznání/změna/zamítnutí – více část 4.) a až poté, v případě nesouhlasu s ním, využít řádné opravné prostředky (více část 5.).

3. Povinnosti občana po podání žádosti o invalidní důchod

Pokud občan žádá o ID poprvé, invalidita se posuzuje při tzv. **zjišťovací lékařské prohlídce**. U občana s již přiznaným invalidním důchodem pak IPZS posuzuje invaliditu (zda/jak se změnil zdravotní stav, pracovní schopnost, případně stupeň invalidity) při tzv. **kontrolní lékařské prohlídce**. Lidé se mylně domnívají, že u této „prohlídky“ musí být osobně. Vzhledem k tomu, že IPZS během ní vyhodnocuje veškeré vyžádané a dodané zdravotní zprávy a podklady z předchozích vyšetření žadatelů, jejich osobní účast není zpravidla nutná a **posouzení může proběhnout i v jejich nepřítomnosti**. O nezbytnosti posouzení zdravotního stavu v přítomnosti rozhoduje posudkový lékař nebo ONZP na základě zhodnocení dostupné dokumentace.

Pro účely posouzení invalidity nebo změny jejího stupně musí občan poskytnout spolupráci při vyšetření u svého ošetřujícího lékaře a také má právo předložit IPZS veškeré lékařské nálezy ošetřujícími lékaři, které má k dispozici, dále sdělit údaje o dosaženém vzdělání, zkušenostech a znalostech, předchozích výdělečných činnostech (vyplnit tzv. profesní a osobní dotazník) a uvést změny, k nimž došlo od případného předchozího posouzení.

Pokud IPZS vyzve občana k doplňujícím vyšetřením jeho zdravotního stavu, např. u dalších odborných lékařů, musí je absolvovat. Kdyby požadovaná vyšetření odmítl podstoupit, může být řízení ve věci žádosti o invalidní důchod přerušeno (anebo u příjemce invalidního důchodu může být zastavena výplata invalidního důchodu).

4. Rozhodnutí o invalidním důchodu

Na základě žádosti o invalidní důchod a výše popsaného procesu posuzování invalidity vydá ČSSZ rozhodnutí ve věci nároku a výše invalidního důchodu (tj. uznání/změnu/odejmutí) a v písemné formě ho zašle občanovi. Podat opravný prostředek proti němu je možné do 30 dnů ode dne doručení (více část 5.).

V rámci žádosti o invalidní důchod se u žadatele,

který byl uznán invalidním (bez ohledu na stupeň invalidity), zjišťuje, zda splnil podmínku potřebné doby pojištění pro nárok na invalidní důchod.

U občanů ve věku nad 28 let činí potřebná doba pojištění 5 roků a zjišťuje se z posledních deseti roků před vznikem invalidity, u osoby starší 38 let dále platí, že nesplní-li podmínku 5 let pojištění v posledních 10 letech před vznikem invalidity, považuje se podmínka za splněnou též, pokud v posledních 20 letech před vznikem invalidity získala 10 let pojištění.

U osob ve věku do 28 let je potřebná doba pojištění kratší (u osoby do 20 let činí méně než 1 rok, u osoby od 20 do 22 let alespoň 1 rok, u osoby od 22 do 24 let alespoň 2 roky, u osoby od 24 do 26 let alespoň 3 roky a u osoby od 26 do 28 let alespoň 4 roky). Doba pojištění se nevyžaduje pouze v případě, kdy invalidita vznikla následkem pracovního úrazu nebo nemoci z povolání.

Stupně invalidity

IPZS stanovuje stupeň invalidity na základě dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu a míry poklesu pracovní schopnosti po zhodnocení všech doložených a zjištěných skutečností, postupuje přitom vždy v souladu se zákonem. Invalidita a její uznaný stupeň nemusí být trvalé. Obecně lze říci, že zdravotní postižení a jeho funkční dopad se může měnit. Buď může narůstat jeho negativní dopad na schopnost občana pracovat a jeho pracovní schopnost se tak může snižovat a stupeň invalidity zvyšovat. Nebo se naopak zdravotní stav občana vlivem léčby může stabilizovat nebo zlepšit, což má příznivý dopad na jeho schopnost pracovat. V takových případech může dojít k obnovení pracovní schopnosti a jejího rozsahu, následně i ke snížení stupně invalidity nebo k zániku invalidity. O invalidní důchod či změnu výše invalidního důchodu může občan požádat v situaci, kdy se domnívá, že se změnil (obvykle zhoršil) jeho zdravotní stav.

Stupně invalidity při poklesu pracovní schopnosti občana:

- **invalidita prvního stupně** - pokles nejméně o 35 %, avšak nejvíce o 49 %,
- **invalidita druhého stupně** - pokles nejméně o 50 %, avšak nejvíce o 69 %,
- **invalidita třetího stupně** - pokles nejméně o 70 %.

5. Nesouhlas s rozhodnutím, námitky, žaloba

Možnost podání námitek

Pokud občan nesouhlasí s rozhodnutím ČSSZ

o invalidním důchodu, může proti němu podat písemné námitky do 30 dnů ode dne jeho doručení. Námitky lze zaslat přímo ČSSZ na adresu Křížová 25, 225 08 Praha 5 nebo je podat prostřednictvím kterékoliv OSSZ v rámci dané ÚSSZ. ČSSZ přezkoumá rozhodnutí v plném rozsahu, přičemž ho může potvrdit, zrušit nebo změnit. Námitky lze poslat i e-mailovou zprávou podepsanou uznávaným elektronickým podpisem nebo prostřednictvím datové schránky. Z podání musí být patrné, které rozhodnutí účastník řízení napadá, v čem spatřuje jeho nezákonnost a čeho se domáhá.

Po obdržení rozhodnutí ČSSZ o invalidním důchodu může občan v rámci řízení o námitkách požadovat i přezkoumání zdravotního stavu. V tom případě je vhodné doložit nové/aktuální lékařské zprávy.

O námitkách ČSSZ rozhoduje ve lhůtách podle správního řádu, tj. do 30-60 dnů podle složitosti případu. Lhůta pro vydání rozhodnutí začíná plynout dnem doručení námitek na ČSSZ. Pokud je k rozhodnutí o námitkách nutné další posouzení zdravotního stavu občana, prodlužuje se lhůta pro rozhodnutí o 60 dnů. Lhůta se prodlužuje rovněž o dobu probíhajícího šetření. Na řízení o námitkách se nemohou podílet (ani v něm rozhodovat) osoby, které se již účastnily řízení o vydání původního rozhodnutí.

Možnost podání žaloby

Teprve po absolvování námitkového řízení a v případě nesouhlasu s jeho výsledkem je možné podat žalobu. Tj. pokud tedy občan nesouhlasí ani s rozhodnutím, které bylo vydáno v námitkovém řízení, může podat žalobu k místně příslušnému krajskému soudu, v Praze Městskému soudu, a to ve lhůtě dvou měsíců ode dne doručení rozhodnutí o námitkách. Pro účely soudního řízení obvykle posudek vypracovává posudková komise MPSV.

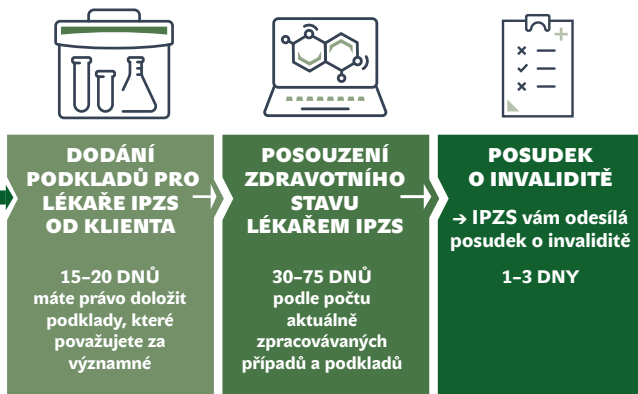
Poznámka: Příjemci invalidních důchodů (všech tří stupňů) mohou využít svůj zbývající pracovní potenciál a podle svých možností pracovat. V možnostech výdělečné činnosti jsou omezeni pouze svým nepříznivým zdravotním stavem, to znamená, že výdělečnou činností automaticky nezanikne nárok na důchod ani na výplatu důchodu. Pro nárok i výši budoucího starobního důchodu se započítává pouze doba pobírání invalidního důchodu pro invaliditu třetího stupně, která je tzv. náhradní dobou pojištění. Doba pobírání invalidního důchodu pro invaliditu prvního nebo druhého stupně není dobou pojištění, pouhé pobírání tohoto důchodu se do doby potřebné pro nárok na starobní důchod nepočítá.

PROCES PŘIZNÁNÍ INVALIDNÍHO DŮCHODU

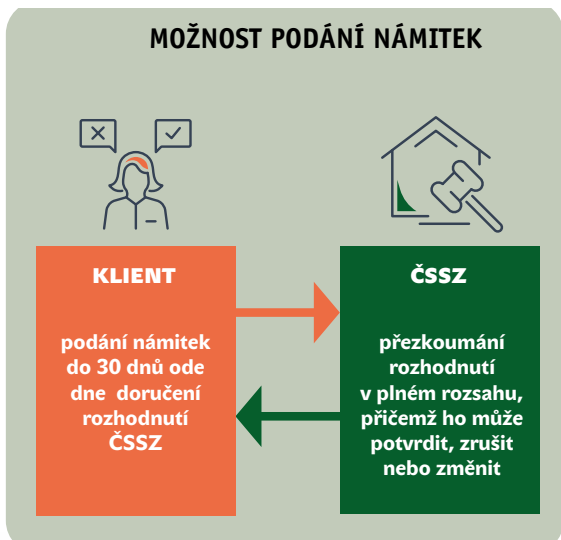
VÝPLATA

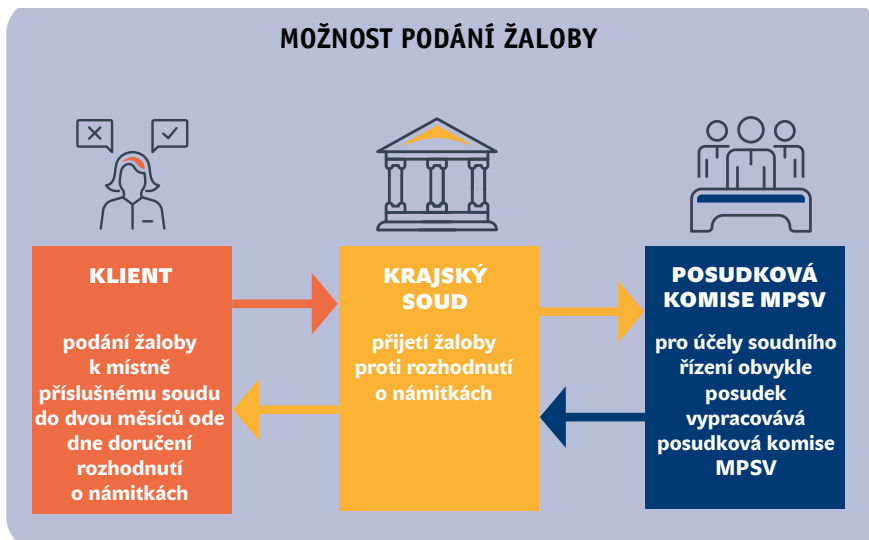
PROCES POSOUZENÍ INVALIDITY

MOŽNOST PODÁNÍ NÁMITEK

MOŽNOST PODÁNÍ ŽALOBY

Vydala Česká správa sociálního zabezpečení v březnu 2022.
Aktualizováno v únoru 2024.

SLEDUJTE NAŠE ČESKÁ SPRÁVA SOCIÁLNÍHO ZABEZPEČENÍ SÍTĚ

Facebook, LinkedIn, Instagram, YouTube